

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

I. ΑΝΕΡΓΙΑ

1. Η ανεργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Στο βαθμό που πολλαπλασιάζει την αβεβαιότητα και τον αποκλεισμό υπονομεύει την κοινωνική συνοχή αφού η κοινωνική ένταξη επιτυγχάνεται μέσω της εργασίας.
2. Ανησυχία προκαλεί η παρατηρούμενη αύξηση στο ποσοστό της διαρθρωτικής ανεργίας. Η διαρθρωτική ανεργία παίρνει τις εξής κύριες μορφές: α) ανεργίας τριβής, που προκαλείται από την έλλειψη αντιστοιχίας μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων και ικανοτήτων (job mismatch) σε κάθε συγκεκριμένη χρονική περίοδο και β) μακροπρόθεσμη ανεργία, η οποία έχει και το μεγαλύτερο κοινωνικό κόστος.
3. Η νέα οικονομία, της οποίας ακρογωνιαίος λίθος αποτελεί η κοινωνία της πληροφορίας, δημιουργεί μεγαλύτερη ανεργία τριβής επειδή η ανανέωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων δεν παρακολουθεί επακριβώς τις απαιτήσεις. Επίσης, στην οικονομία της γνώσης, ο ρυθμός απαξίωσης του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι ιδιαίτερα ταχύς με αποτέλεσμα η πιθανότητα να καταστεί ένας άνεργος μακροπρόθεσμα άνεργος να αυξάνεται.
4. Το ζητούμενο είναι πώς η αύξηση στην απασχόληση θα υπερβεί την αύξηση του ενεργού πληθυσμού ώστε να μειωθεί το υφιστάμενο απόθεμα ανέργων. Η λύση του προβλήματος της ανεργίας περνά μέσα από την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη.

II. ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΧΑΣΜΑ

1. Οι σχετικοί ρυθμοί ανάπτυξης μεταξύ χωρών του πρώτου και του τρίτου κόσμου είναι τέτοιοι που δεν έχει καταστεί δυνατή η άμβλυση των ανισοτήτων, με αποτέλεσμα ένα σημαντικό κομμάτι του πληθυσμού της γης να εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σήμερα πρόβλημα επιβίωσης. Επιπρόσθετα, παρά την ταχεία οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, διαπιστώνεται ότι έχει αυξηθεί η φτώχεια ακόμα και μέσα στον ίδιο τον αναπτυσσόμενο κόσμο. Εκτιμάται ότι ένα ποσοστό 15-16% του ενεργού πληθυσμού των αναπτυσσόμενων χωρών (100 εκατ. περίπου άνθρωποι) είναι άνεργοι, άποροι ή κάτω από το όριο της φτώχειας.
2. Η επιδείνωση του προβλήματος της φτώχειας στον τρίτο κόσμο φαίνεται να σχετίζεται με την οικονομική πολιτική της απρογραμμάτιστης φιλελευθεροποίησης των αγορών, την περικοπή των προγραμμάτων βοήθειας των ΗΠΑ και την έλλειψη συντονισμού μεταξύ διμερών και διεθνών προγραμμάτων στήριξης και ανάπτυξης. Η βοήθεια των ΗΠΑ, ως ποσοστό του ΑΕΠ, μειώθηκε από 0,4% το 1981 σε 0,2% το 1999, παρά τον δεδηλωμένο στόχο για αύξηση στο 1%. Η περικοπή της βοήθειας έγινε στη διάρκεια διακυβέρνησης Ρίγκαν και Μπους με το επιχείρημα ότι οι μεταβιβάσεις καταλήγουν στους στρατοκράτες που κυβερνούν τις περισσότερες από αυτές τις χώρες, με αποτέλεσμα η βοήθεια να μη φτάνει ποτέ στα φτωχά στρώματα του πληθυσμού. Ο Πρόεδρος Κλίντον δεν μπόρεσε να αναστρέψει αυτή την πολιτική, κυρίως λόγω του μη ευνοϊκού συσχετισμού των δυνάμεων στο Κογκρέσο.
3. Σε πολλά μέρη του κόσμου ακόμη, τίθεται θέμα επιβίωσης (τροφής και νερού). Ο στόχος που είχε θέσει το World Food Summit το 1996 και που δεν ήταν άλλος από τη μείωση κατά το ήμισυ του πληθυσμού της γης που ζει κάτω από συνθήκες ελλιπούς διατροφής ή και ασιτίας μέχρι το 2015, σήμερα φαίνεται μακρινός και δύσκολα πραγματοποιήσιμος. Υπολογίζεται πως 790 εκατ. ανθρώπων σε αναπτυσσόμενες χώρες και 34 εκατ. σε αναπτυσσόμενες χώρες ανήκουν στην κατηγορία αυτή. Κάθε χρόνο, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην εύρεση τροφής μειώνεται κατά 8 εκατ., ο απαιτούμενος ωστόσο ρυθμός μείωσης ώστε να

επιτευχθεί ο στόχος που είχε τεθεί στο World Food Summit είναι 20 εκατ. το χρόνο. Οι αγρότες σε όλο τον κόσμο πρέπει να αυξήσουν την παραγωγή σπόρων κατά 40%, προκειμένου να τραφεί ο παγκόσμιος πληθυσμός μέχρι το έτος 2020. Συναφής με την ανάγκη αύξησης της παραγωγής είναι οι φόβοι για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος (δηλ. τις περιβαλλοντικές συνέπειες της αύξησης αυτής της παραγωγής).

4. Η συνεχής προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό οδηγεί σε συσσώρευση του εξωτερικού χρέους με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος των εσόδων από εξαγωγές να κατευθύνεται στην εξυπηρέτησή του και όχι στην αντιμετώπιση του προβλήματος της φτώχειας. Για παράδειγμα, στη Λατινική Αμερική το ποσοστό του πληθυσμού που ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας αυξήθηκε κατά 3% από το 1980 στο 1997 (70 εκατ. επιπλέον κάτοικοι) ως αποτέλεσμα της υπερχρέωσης (Debt crisis) της δεκαετίας του 1980.
5. Η υπερχρέωση των χωρών αυξάνει και την πιθανότητα εκδήλωσης χρηματοοικονομικής κρίσης, η οποία έχει αρνητικές επιπτώσεις στη πραγματική οικονομία (βιοτικό επίπεδο, ανεργία, φτώχεια). Πρόκληση αποτελεί η εύρεση των μηχανισμών εκείνων, οι οποίοι θα αποτελούν μέρος της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής αρχιτεκτονικής και που θα κατανέμουν όσο το δυνατόν δικαιότερα το κόστος των χρηματοοικονομικών κρίσεων μεταξύ των κοινωνικών ομάδων της κοινωνίας και των τομέων της οικονομίας. Το θέμα αυτό είναι επίκαιρο αφού με βάση τα στοιχεία που δημοσιεύει η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank), η προοδευτική μείωση που είχε αρχίσει να παρατηρείται στο ποσοστό του πληθυσμού που ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας (poverty line) -- η οποία σε μεγάλο βαθμό οφειλόταν στις επιδόσεις της Κίνας -- από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, φαίνεται να σταματά το 1998 (κρίση Ν.Α. Ασίας).

Περιοχή	Ποσοστό που καλύπτεται από τουλάχιστον μία δειγματοληπτική έρευνα	Ποσοστό πληθυσμού κάτω από το όριο φτώχειας				
		1987	1990	1993	1996	1998 (est.)
East Asia and the Pacific (excluding China)	90.8	26.6	27.6	25.2	14.9	15.3
Eastern Europe and Central Asia	81.7	0.2	1.6	4.0	5.1	5.1
Latin America and the Caribbean	88.0	15.3	16.8	15.3	15.6	15.6
Middle East and North Africa	52.5	4.3	2.4	1.9	1.8	1.9
South Asia	97.9	44.9	44.0	42.4	42.3	40.0
Sub-Saharan Africa	72.9	46.6	47.7	49.7	48.5	46.3
Total	88.1	28.3	29.0	28.1	24.5	24.0
(excluding China)	84.2	28.5	28.1	27.7	27.0	26.2

6. Η αύξηση της φτώχειας στον αναπτυσσόμενο κόσμο είναι φαινόμενο εξίσου ανησυχητικό γιατί η μείωση της ανεργίας και η επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης δεν οδηγεί σε εξάλειψη του προβλήματος. Κατά μια εκτίμηση εγκαταλείπουμε την εποχή του αερόστατου (μικρός αριθμός υψηλών και χαμηλών εισοδημάτων και μια μεγάλη κοιλία μεσαίων εισοδημάτων) και εισερχόμαστε στην εποχή της κλεψύδρας (ορισμένα υψηλά εισοδήματα, μια λεπτή κοιλία και μια διευρυμένη βάση χαμηλών εισοδημάτων). Η μετάβαση αυτή αποδίδεται στον εντεινόμενο διεθνή ανταγωνισμό που υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να συμπιέζουν το κόστος παραγωγής μέσω της καθήλωσης των μισθών των εργαζομένων, της υποαπασχόλησης ή της απόλυσης, καθώς και στη κοινωνία της γνώσης και της πληροφόρησης που μπορεί να οδηγήσει στον κοινωνικό αποκλεισμό μεγάλων ομάδων του πληθυσμού.

III. ΣΤΑΘΕΡΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

1. Η αναγκαιότητα για σταθερά δημόσια οικονομικά πηγάζει από το γεγονός ότι συνεχή υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα συσσωρεύονται σε δημόσιο

χρέος, το οποίο θέτει σε κίνδυνο τη φερεγγυότητα του Δημοσίου. Επίσης, η διόγκωση του χρέους μπορεί να οδηγήσει σε φαύλο κύκλο αύξησης των επιτοκίων και του χρέους.

2. Τα δημοσιονομικά ελλείμματα απορροφούν μέρος της εθνικής αποταμίευσης, που θα μπορούσε να διοχετευθεί για παραγωγικές επενδύσεις.
3. Στις χώρες της ζώνης του ευρώ, με δεδομένη την κοινή νομισματική πολιτική και την απουσία ομοσπονδιακού αναδιανεμητικού μηχανισμού, ο ρόλος της δημοσιονομικής πολιτικής ως εργαλείο μακροοικονομικής πολιτικής αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Αυτό όμως προϋποθέτει ότι οι χώρες της ζώνης θα πρέπει να διασφαλίσουν τις προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν τη χρησιμοποίηση του εν λόγω εργαλείου. Μόνον οι χώρες της ζώνης που έχουν χαμηλό δημόσιο χρέος και ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό μπορούν να χρησιμοποιήσουν την δημοσιονομική πολιτική για την εξομάλυνση των διακυμάνσεων, χωρίς να παραβιάσουν το όριο που θέτει το Σύμφωνο για την Ανάπτυξη και τη Σταθερότητα.

IV. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1. Η ελλιπής περιβαλλοντική πρόνοια σε συνδυασμό με την ταχεία οικονομική ανάπτυξη καταστρέφει το οικοσύστημα της γης. Η σύγκρουση μεταξύ οικονομικής αποτελεσματικότητας και οικολογικής πολιτικής αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη λήψη μέτρων οικολογικού χαρακτήρα. Το προβαλλόμενο επιχείρημα είναι ότι τέτοια μέτρα αυξάνουν το κόστος παραγωγής και, επομένως, μειώνουν την ανταγωνιστικότητα.
2. Το οικολογικό κίνημα υποστηρίζει ότι η οικονομική μεγέθυνση ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την άμετρη οικονομική εκμετάλλευση των φυσικών

πόρων. Ο μόνος τρόπος προστασίας της φύσης μπορεί να προκύψει από την παραίτησή μας από την κατανάλωση αγαθών. Η υιοθέτηση των οικολογικών προτάσεων προκαλεί την αντίδραση τόσο των εργαζομένων όσο και των επιχειρήσεων γιατί κατά την εκτίμησή τους, η προστασία του περιβάλλοντος επιφέρει απώλειες θέσεων εργασίας και κερδών αντίστοιχα.

3. Η χωρίς όρια εκμετάλλευση των φυσικών πόρων είναι και πρόβλημα γενεών αφού οι μελλοντικές γενεές θα κληρονομήσουν ένα περιβάλλον μολυσμένο και με λιγότερους φυσικούς πόρους. Το πρόβλημα καθίσταται πιο επιτακτικό αν λάβουμε υπόψη ότι το μεγαλύτερο μέρος της κατανάλωσης των φυσικών πόρων πραγματοποιείται στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αν ο στόχος για τη μείωση του αναπτυξιακού χάσματος μεταξύ Βορρά και Νότου επιτευχθεί, η αύξηση στην κατανάλωση των φυσικών πόρων θα ενταθεί. Επομένως, το αίτημα για αειφόρο οικονομική δραστηριότητα θα πρέπει να διασφαλίζει ότι το περιβαλλοντικό κεφάλαιο θα είναι διαθέσιμο και στις μελλοντικές γενεές. Μακροπρόθεσμη επιδίωξη πρέπει να είναι:
 - Η ένταση χρήσης των ανανεώσιμων πηγών να μην υπερβαίνει την ταχύτητα αναπλήρωσής τους
 - Η χρήση μη ανανεώσιμων πρώτων υλών και ενέργειας να γίνεται μόνο στο μέτρο που δεν είναι δυνατή η αντικατάστασή τους από ανανεώσιμες πηγές
 - Η εκπομπή ρύπων να μην επιβαρύνει το περιβάλλον

V. ΒΙΩΣΙΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

1. Η αυξανόμενη αναντιστοιχία μεταξύ του επιπέδου των παροχών του κοινωνικού κράτους και των αναγκών σημαντικών στρωμάτων του πληθυσμού, ο κατακερματισμός και οι ανισότητες που χαρακτηρίζουν τα υπάρχοντα συστήματα συνταξιοδοτικής προστασίας, η συνεχής διόγκωση των ελλειμμάτων και του κρυφού χρέους των ταμείων, τραυματίζουν την

κοινωνική συνοχή και απειλούν να υποσκάψουν τις αναπτυξιακές δυνατότητες πολλών χωρών.

2. Τα αίτια της κρίσης, οι πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος και οι πολιτικές μεταρρύθμισης των συστημάτων προσεγγίζονται από δύο διαφορετικές γωνίες. Η πρώτη, αντιμετωπίζει την κρίση των δημοσίων προγραμμάτων συνταξιοδότησης ως ένα κατά βάση «αριθμητικό» ή «λογιστικό» πρόβλημα και δεν εξετάζει την επίδραση των προτεινόμενων μεταρρυθμίσεων (π.χ. αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών, νέοι φόροι υπέρ της κοινωνικής ασφάλισης) στην κατανομή του εισοδήματος (μεταξύ των γενεών ή διαχρονικά) και στα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη. Αντίθετα, η δεύτερη προσέγγιση είναι γενικότερη και υπογραμμίζει την ευρύτερη και μακροπρόθεσμη επίδραση των προβλημάτων του ασφαλιστικού συστήματος και των πολιτικών για την αναδιάρθρωση του υφιστάμενου καθεστώτος στην οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα. Με άλλα λόγια, αντιμετωπίζει την κρίση της κοινωνικής ασφάλισης ως ένα κατ' εξοχήν αναπτυξιακό πρόβλημα που επηρεάζει και επηρεάζεται από τις παραμέτρους της πολιτικής και κοινωνικής συγκυρίας.
3. Βασική θέση αποτελεί το ότι οι κύριες στρατηγικές μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να εξετάζονται τόσο από άποψη οικονομικής αποτελεσματικότητας όσο και ανταποδοτικότητας και κοινωνικής ευημερίας.
4. Η ουσιαστική μείωση του κρυφού χρέους των ταμείων αναμένεται να πλήξει τα ασθενέστερα στρώματα του πληθυσμού, στο βαθμό που θα απαιτήσει αφενός μια πολύ δραστική μείωση του εισοδήματος που εξασφαλίζει η σύνταξη και αφετέρου μεγάλη αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης και των ασφαλιστικών εισφορών.

5. Τα αμιγή αναδιανεμητικά συνταξιοδοτικά συστήματα είναι μη βιώσιμα, καθιστώντας αναγκαία την αναδιάρθρωσή τους σε ένα μεικτό καθεστώς όπου θα συνυπάρχουν δύο πυλώνες συνταξιοδοτικής προστασίας χρηματοδοτούμενοι ο μιν πρώτος σε διανεμητική, ο δε δεύτερος σε κεφαλαιοποιητική βάση. Για λόγους δημοσιονομικούς, αποτελεσματικότερης λειτουργίας της οικονομίας και των αγορών κεφαλαίου, και προστασίας του επιπέδου των συντάξεων, προτείνεται η δημιουργία ενός μεικτού συστήματος.

6. Βασικοί στόχοι του προτεινόμενου νέου καθεστώτος είναι:

- ένα αποτελεσματικό πλέγμα κοινωνικής προστασίας,
- η διασφάλιση του επιπέδου των συντάξεων
- η ενίσχυση της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας.

Στα πλαίσια του προτεινόμενου νέου καθεστώτος, ο πρώτος υποχρεωτικός πυλώνας θα παρέχει τη βασική σύνταξη διασφαλίζοντας την κοινωνική αλληλεγγύη. Η χρηματοδότηση θα γίνεται σε διανεμητική βάση από τους εργαζόμενους, τους εργοδότες και το κράτος. Ο δεύτερος υποχρεωτικός πυλώνας θα παρέχει την επικουρική σύνταξη και θα χρηματοδοτείται σε κεφαλαιοποιητική βάση από εργαζόμενους και εργοδότες. Βασικές αρχές του αναμορφωμένου συστήματος συνταξιοδοτικής προστασίας θα είναι η κοινωνική αλληλεγγύη, η ανταποδοτικότητα, η ατομική ευθύνη και ο ανταγωνισμός.

7. Οι προτάσεις αυτές συνάδουν και με τα δεδομένα που προκύπτουν από την εξέταση της διεθνούς εμπειρίας. Συγκεκριμένα, ενώ αρκετές χώρες της Λατινικής Αμερικής έχουν ήδη επιλέξει ή προσανατολίζονται προς την άμεση μετάβαση σ' ένα νέο σύστημα συνταξιοδοτικής προστασίας κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα που οικοδομείται εξ αρχής και λειτουργεί ανταγωνιστικά προς το υπάρχον καθεστώς, οι χώρες του ΟΟΣΑ προσανατολίζονται προς ένα μεικτό σύστημα ενισχύοντας τα

κεφαλαιοποιητικά χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού τους συστήματος και αξιοποιώντας τις υπάρχουσες δομές.

VI. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

1. Η επιτυχής συμμετοχή μιας χώρας στον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας προϋποθέτει καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό το οποίο διασφαλίζει υψηλούς ρυθμούς παραγωγικότητας.
2. Η γνώση διπλασιάζεται κάθε πέντε χρόνια, ενώ σε ορισμένους επιστημονικούς κλάδους κάθε δύο χρόνια ανανεώνεται το ήμισυ των γνώσεων. Με αυτά τα δεδομένα, η χρησιμότητα της δια βίου μάθησης γίνεται άμεσα κατανοητή. Η σπουδαιότητα της διαρκούς εκπαίδευσης των εργαζομένων αυξάνεται διαρκώς επειδή μετά το 2000 το ποσοστό των ηλικιωμένων μισθωτών θα αυξηθεί σημαντικά. Οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να προσδοκούν ότι η μείωση της μέσης ηλικίας του προσωπικού προκαλεί αυτόματα ανανέωση. Η αποδοτικότητα και η ικανότητα για καινοτομίες των περισσότερο ηλικιωμένων μισθωτών θα είναι καθοριστικές για την πορεία της επιχείρησης.
3. Ο ρόλος της πληροφορικής στην εκπαίδευση καθίσταται ολοένα και πιο σημαντικός. Συχνά εκφράζεται ο φόβος ότι αν η Πληροφοριακή Αγορά αφεθεί ελεύθερη, το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών χωρών και ανθρώπων θα αυξηθεί. Και αυτό επειδή τα σύγχρονα εργαλεία πληροφορίας και η πληροφορία αυτή καθεαυτή οδηγούν σε άλματα παραγωγικότητας. Η κοινωνία της πληροφορίας οδηγεί σε εκθετικά κλιμακούμενη οικονομική ανάπτυξη, με αποτέλεσμα τα φτωχά έθνη και οι φτωχοί άνθρωποι που χρησιμοποιούν υποτυπωδώς τις δυνατότητες που παρέχει η κοινωνία της πληροφορίας να παραμένουν πίσω και το χάσμα να αυξάνει με εκθετικό ρυθμό.

4. Στον αντίποδα της κριτικής αυτής βρίσκονται επιχειρήματα, τα οποία επικεντρώνονται στο γεγονός ότι η τεχνολογία των πληροφοριών ισοπεδώνει τις αποστάσεις (π.χ., εργασία από απόσταση) και συμβάλλει στη διάχυση της γνώσης και, επομένως, στην οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία. Για παράδειγμα, στους τομείς της υγείας και της παιδείας επιτυγχάνεται: η ταχύτερη διάδοση των ωφελειών από συγκεκριμένα φάρμακα, η αποφυγή επέκτασης επιδημιών, η χρήση τους για τη καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, και, γενικότερα η δυνατότητα διδασκαλίας εξ αποστάσεως – distance learning.
5. Η πρόσβαση στη κοινωνία της γνώσης εμποδίζεται, στην περίπτωση των φτωχών χωρών, από το κόστος που συνεπάγεται (αγορά υλικού και λογισμικού, εκπαίδευση). Επιπρόσθετα, οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν να αντιμετωπίσουν ένα σημαντικότατο πρόβλημα: την έλλειψη βασικής υποδομής για την υποστήριξη, έστω και φθηνών, υπολογιστών. Για παράδειγμα, για να συνδεθεί ένα νοικοκυριό με το διαδίκτυο πρέπει να έχει πρόσβαση σε μία αξιόπιστη και σχετικά φθηνή τηλεφωνική σύνδεση.
6. Η κοινωνία της πληροφορίας (information society) αναμένεται να αυξήσει την παραγωγικότητα. Το αποτέλεσμα στην απασχόληση είναι αναμφισβήτητα συνάρτηση της σχέσης μεταξύ παραγωγικότητας και ζήτησης. Αν ο ρυθμός αύξησης της ζήτησης είναι μεγαλύτερος του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας, τότε η απασχόληση αυξάνεται.